

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Psychologie umírání a smrti - prezentace

Autor materiálu: PhDr. Yveta Pužejová

Datum (období) vytvoření: 19. 3. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Sada: PS9

Předmět: Psychologie a komunikace,
3. ročník

Číslo DUM: 19

Tematická oblast: Sociální komunikace ve zdravotnictví a zdravotnická psychologie

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 16. 5. 2013

Ověřující učitel: Mgr. Ilona Bláhová

Třída: ZDA 3.A

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuková elektronická prezentace PSYCHOLOGIE UMÍRÁNÍ A SMRTI slouží jako podpůrná a názorná pomůcka k výkladu učitele. Opakovací úlohy v úvodu prezentace umožňují navázat a propojit nové informace s předcházejícím učivem psychologie. Prezentace výstižně a názorně zachycuje nejdůležitější momenty výkladu, které si mohou žáci zaznamenat a využít při domácí přípravě.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PSYCHOLOGIE UMÍRÁNÍ A SMRTI

*„Timor mortis morte peior.“
Strach ze smrti je horší než smrt.*

Opakování

Co je to potřeba?

Jaké druhy potřeb znáte?

**Jaké obranné mechanismy jako reakce člověka
na zátěž, znáte?**

Co je to potřeba? Jaké druhy potřeb znáte?

- Potřeba je stav určitého nadbytku(hluk) nebo nedostatku něčeho (hlad) uvnitř organismu, který ovlivňuje člověka.
- Známe potřeby:
 - **biologické**
 - **psychické**
 - **sociální**

Jaké obranné mechanismy jako reakce člověka na zátěž, znáte?

ÚNIK

- Regrese
- Sublimace
- Opačné reagování
- Racionalizace
- Potlačení, vytěsnění
- Somatizace
- Izolace
- Identifikace
- Kompenzace
- Fixace

ÚTOK

- Projekce
- Introjekce
- Šikana
- Egocentrismus

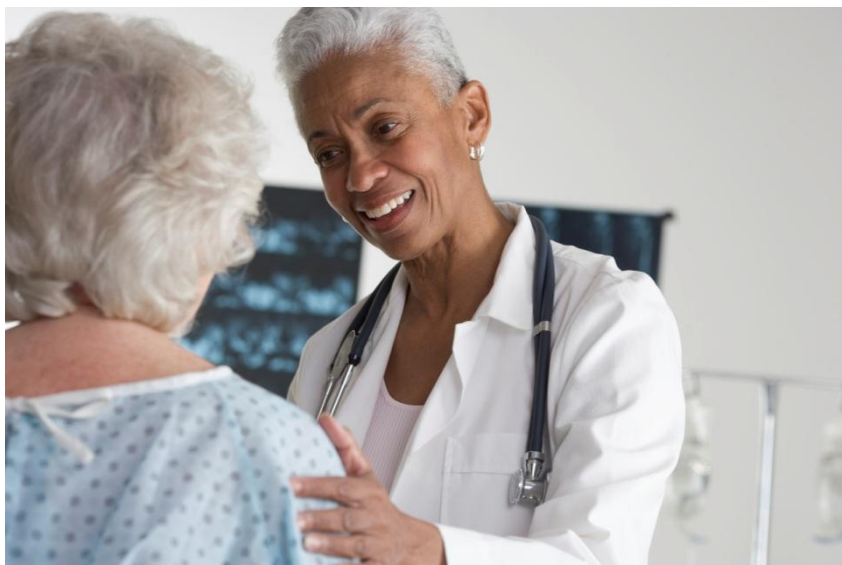
Umírání a smrt očima zdravotníka

- Profesně nejnáročnější situace
- Připomenutí vlastní smrtelnosti
- Podvědomá snaha se vyhýbat těmto situacím
- Sklony k uspokojování pouze tělesných potřeb a opomíjení potřeb vyšších

Umírání a smrt očima zdravotníka

- Obtížné navázání kontaktu
- Vážnoucí komunikace=klient(rodina)-zdravotník
- Nepřipravenost → psychické trauma, zátěž

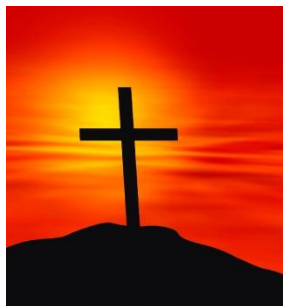
Syndrom vyhoření

Umírání a smrt

- **Zátěžová situace** pro klienta a jeho rodinu

Potřeba se vyrovnat s negativními
emocionálními pocity a fyzickými symptomy

*Strach, úzkost,
deprese*

*bolest, dušení,
nespavost
inkontinence..*

+ adaptace na prostředí (nové lidi), zvládání
zákroků, vyšetření, změna denního stereotypu..

Umírání a smrt

- **Změna sociální role**

Zdravý člověk - Nemocný člověk - Umírající člověk

Př. silný jedinec
otec, manžel,
živitel rodiny..

Závislý na
cizí pomoci,
slabý jedinec

Nepotřebný
„zátěž rodiny“

Elizabeth Kübler Rossová

„Lidé jsou jako mozaiková okna v kostele. Třpytí se a září, když venku svítí slunce, jak ale přijde tma, jejich krásu prozradí jedině světlo uvnitř.“

- Narozena ve **Švýcarsku**
- Profesionální život v **Americě- psychiatrie**
- Kniha : **O umírání a smrti 1969**
- Autorka **5 stadií žalu/smutku**

Fáze procesu umírání dle Rossové

I.FÁZE ŠOKU

"To není možné, abych zemřel, to bude nějaký omyl.,,

- Obraz šoku je vyjádřen aktivitou a popřením, zbrklé jednání, někdy suicidní zkratky
- Navázat kontakt, ochrana, opakovat informace

Fáze procesu umírání dle Rossové

II. FÁZE ZLOBY, POPŘENÍ, HNĚVU

„Proč právě já a ne někdo jiný. Je to nespravedlivé“

- Nemocný se zlobí na nepřízeň osudu
- Nevyřízené záležitosti se derou na povrch vědomí, což se u pacienta projevuje především záchvaty vzteku a zuřivosti
- **Často přenos hněvu na zdravotníky**

Fáze procesu umírání dle Rossové

III. FÁZE SMLOUVÁNÍ

"Vím že umřu, ale chtěl bych se dožít.....,"

- Uklidnění
- Umírající se snaží vyprosit si odklad a smlouvá s osudem
- Přijetí skutečnosti, že prognóza je infaustní

Fáze procesu umírání dle Rossové

IV. FÁZE DEPRESE, SMUTEK, LÍTOST

"Ano, konec přichází a je nevyhnutelný.. ." "Už nechci bojovat, vzdávám to.. ."

- Pacient si uvědomuje nevyhnutelnost svého konce.
- Hluboké deprese a zoufalství nad tím, že spousta věcí zůstane nevyřízena
- Trpělivé naslouchání, pomoc narovnat vztahy a hledat řešení.

Fáze procesu umírání dle Rossové

V. FÁZE SMÍŘENÍ

„Pokoj v duši.“

- Pacient dokáže smrt akceptovat
- Přijetí nezvratné skutečnosti a vyrovnání se s ní
- Ne každý umírající do této fáze dospěje
- Nemocnému nejvíce pomůže tichá lidská přítomnost.

Psychologický přístup k těžce nemocným a umírajícím

- *Pacient má právo na **pravdivé informace***
- *Každému nemocnému musí zůstat **naděje** na zlepšení nebo vyléčení*
- *Nepoužívat slova, která posilují strach a úzkost, **respektovat** terminologii, kterou používá nemocný.*
- *Nezapomínat, že prvořadou potřebou umírajících je **fyzická přítomnost a tělesný kontakt blízkých lidí.***
- ***Je právem pacienta nemít bolest***

Péče o rodinu umírajícího a blízké

- Truchlení- fáze zármutku, vyrovnávání se se ztrátou blízkého
- Náročná situace pro rodiny a blízké - **pomoc a podpora zdravotníků**

Otázky:

Jak se mám chovat?

Co mám říkat? Jak s ním/ní mám mluvit?

- **Významný empatický přístup, emoční blízkost**

Opakovací otázky

Jak se mění sociální role nemocného a umírajícího člověka?

Kdo to byla Elizabeth Kübler Rossová ?

Popište fáze procesu umírání dle Rossové.

Charakterizujte psychologický přístup k umírajícím.

Děkuji za pozornost

Použité zdroje I.

- BLECHOVÁ, Z. O smrti a umírání. 1.vyd. Nakladatelství Z. Blechové: 2009. ISBN 178-80-904007-5-7. 148s.
- JACOBY, B. Tajemství umírání. 1.vyd. Dialog: Liberec. 2005.ISBN 80-86761-42-8.127s
- VYMĚTAL, J., a kol. *Speciální psychoterapie*.2.přep.vyd.Grada:Praha, 2007.ISBN 978-80-247-1315-1. 400s.

Použité zdroje II.

- VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. 1.vyd. Karolinum: Praha, 2004. ISBN 80-246—0841-3., s.356
- BARTOŠÍKOVÁ, I., JIČÍNSKÝ, V., JOBÁNKOVÁ, M., KVAPILOVÁ, J. *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*. 1.vyd. Brno: IDVPZ, 2000. 203 s. ISBN 80-7013-288-4
- BEDRNOVÁ, E. *Duševní hygiena a sebeřízení*. 1.vyd. Fortuna: Praha, 2010, ISBN 80-7168-681-6. 165s.

Použité zdroje III.

- Všechny obrázky použité v prezentaci jsou kliparty Microsoft Office on-line
<http://office.microsoft.com>
- Všechna schémata: vlastní zdroj